

Et kongebrev fra Magnus Lagabøter til et dansk kloster anno 1270

SVEND CLAUSEN

An otherwise lost letter from king Magnus Lagabøter of Norway to the abbot of Ringsted abbey in Denmark is preserved in a partially quoted verbatim and partially referenced form in a Danish collection of miracles connected to the saint's cult over king Erik IV Ploughpenny of Denmark (murdered 1250). The letter must have been written in 1270, sometime after 23. May, at the earliest. It was written in response to a now lost letter from the abbot to the king which must have been sent probably sometime between 10. August 1269 and before 23. May 1270. The article identifies the existence of the letter from Magnus Lagabøter as this medieval correspondence has previously gone unnoticed by the relevant source editions in both Denmark and Norway.

‘Magnus, af Guds nåde Norges konge, til abbeden i Ringsted’ o.s.v. Efter at have ønsket til lykke i anledning af Hellig Eriks undergerninger, om hvilke abbeden havde skrevet til ham, fortæller han, at da der på hans – nemlig Hellig Eriks – årdag blev holdt højtidelig messe for hans sjæl, og da der under messekanon ‘en blev ringet med alle stadens klokker, viste der sig et stort lys for to mænd, der sad i fængsel, og så snart ringningen hørte op, hørte det også op. Da kongen hørte dette, gav han dem dagen efter Kristi Himmelfarts dag, af ærefrygt for Gud og den omtalte konge, fri for at lide døden på grund af undvigelse. ‘Ved hans fortjenester’, siger han selv, ‘tror vi, at hint lys er kommet’.¹

Efter mordet på kong Erik IV Plovpenning af Danmark d. 10. august 1250 begyndte der snart at ske mirakler. Kongen var oprindeligt blevet gravlagt i byen Slesvig i Sønderjylland, men i 1258 lod hans broder, kong Christoffer I, hans lig overflytte til

¹ Citeret i Hans Olriks danske oversættelse i DHL2, s. 398–399: Den latinske originaltekst lyder som følger: *Magnus, Dei gratia Rex Norwegiæ, Abbati de Ringstad etc. — Post congratulationem de miraculis sancti Erii per abbatem sibi scriptis dicit, quod, cum in die anniuersarii sui, scilicet sancti Erii, pro ipsius anima missarum sollempnia agerentur, et sub canone omnes campane ciuitatis pulsarentur, duobus incarceratis apparuit lux magna, que cessante pulsatione cessauit. Quod rex audiens illos morte digressionis in crastino Assumptionis liberos dimisit ob dei et dicti regis reuerentiam. ‘Cuius meritis’, dicit ipse, ‘credimus lucem illam fuisse’ (VSD, s. 443).*

kirken i det vigtige benediktinerkloster i Ringsted på Sjælland. I Ringsted var ønsket om at promovere den gryende helgenkult over ham så stærkt, at munkene begyndte systematisk at føre protokol over de mange mirakler, der skete i tilknytning til ham og hans grav i klosterkirken.

Naturligvis var man i klostret også opmærksomme på, at kong Magnus Lagabøter af Norge siden 1261 var gift med Erik Plovpennings datter Ingeborg. Derfor skrev abbeden af Ringsted til Magnus Lagabøter for at gøre ham opmærksom på de talrige mirakler, der skete i forbindelse med hans dronnings fader. Brevet fra abbeden blev formentlig afsendt engang imellem 10. august 1269 og før d. 23. maj 1270. Desværre er det siden gået tabt, men dets eksistens kan man udlede.

For både klostret og den anonyme munk, der på daværende tidspunkt førte mirakelprotokollen, fandt naturligvis prestige i at modtage et svarbrev fra kongen af Norge. Dette gav prestige ikke alene til klostret selv, men også til helgenkulten over den afdøde Erik Plovpenning. Derfor lod Ringstedmunkens Magnus Lagabøters svarbrev optage i mirakelsamlingen, fordi det samtidigt også rummede en beretning om endnu en mirakuløs hændelse, der nu var sket. Svarbrevet fra den norske konge må have været dateret i året 1270, tidligst d. 23. maj.²

Det er åbenlyst, at der er tale om et norsk kongebrev, for munken begynder med direkte at citere dets indledende del. Herefter har han åbenbart fundet, at den citerende form alligevel blev for langstrakt, og han nøjes derfor med at give et referat af det øvrige indhold. Slutteligt afrunder han dog med alligevel at citere den norske konges konkluderende ord fra brevet.

Det er efterhånden meget længe siden, at man planlagde og påbegyndte diplomatarieværkerne i Danmark og Norge. Dengang tænkte man nok ikke på at gennemgå de middelalderlige danske mirakelsamlinger for at finde afskrifter af norsk diplommateriale. Således gled kongebrevets eksistens aldeles ubemærket forbi diplomatarieværkerne i begge lande, og hverken i Danmark eller i Norge blev kongebrevet optaget i rigets middelalderdiplomatarium.³ Meningen med dette småstykke

² Argumenterne for dateringen af brevvekslingen er blevet gjort tilgængelige i *Historisk Tidsskrift* (Danmark), og det er således ikke fundet nødvendigt at gentage dem her, jf. Clausen 2025.

³ Brevet blev ved gennemgang ikke forefundet hverken i de norske eller i de danske diplomatarieværker. I Danmark blev brevet ej forefundet i hverken DD1+2, i DRB1+2 eller ved gennemgang af de digitale udgaver, jf. www.diplomatarium.dk (6.9.23) og <https://text.dsl.dk/books/dipdan/> (5.9.23). I Norge gennemgik jeg forgæves *Diplomatarium Norvegicum* som forefundet i udgaven på www.dokpro.uio.no/dipl_norv/diplom_felt.html, (benyttet 12.8.23). Med skyldig tak var Espen Due-Karlsen venlig at gøre mig opmærksom på, at brevet heller ikke står opført i RN2, hvilket er en tydelig indikation på, at brevet har været ukendt for norske forskere, fordi dette bind udgør en kronologisk fortegnelse over alle relevante trykte breve i perioden mellem 1264 og 1300.

har derfor ikke så meget været at analysere brevs indhold i de større sammenhænge, men at gøre opmærksom på selve dets eksistens, så det fremover kan betragtes i sine rette diplomatariemæssige sammenhænge. Forhåbentlig vil kongebrevets indhold hermed kunne stå til rådighed for fremtidens historieskrivning i Norge i en langt højere grad, end det nok ville gøre, hvis man også fremover stadigvæk var nødsaget til at være forhåndsopmærksom på at skulle lede efter det i en dansk middelalderlig mirakelsamling.

Referencer

- CLAUSEN, Svend. 2025. 'En brevvæksling 1269-70 mellem Magnus Lagabøter af Norge og Ringsted Kloster'. [*Dansk*] *Historisk tidsskrift* Årg. 125 Nr. 1 (2025): 198–201.
- DD1 = *Diplomatarium Danicum*. 2.række, 2. bind, 1266-1280. 1941. København: Ejnar Munksgaards Forlag.
- DD2 = *Diplomatarium Danicum*. 1960. 2. række, 12. bind, 1337–1339 (heri: rettelser og tilføjelser til 2.række). København: Ejnar Munksgaards Forlag
- DHL2 = *Danske Helgeners Levned*. 1894. Fotografisk genoptrykt 1968. Hans OLRIK (oversætter). Bind II. København: Rosenkilde og Bagger.
- DRB1 = *Danmarks Riges Breve*. 1941. 2.række, 2. bind, 1266–1280. København: Det Danske Sprog- og Litteraturselskab (Ejnar Munksgaards Forlag).
- DRB2 = *Danmarks Riges Breve*. 2. række, 12. bind, 1337–1339 (heri: rettelser og tilføjelser til 2.række). 1960. København: Det Danske Sprog- og Litteraturselskab (Ejnar Munksgaards Forlag)
- RN2 = *Regesta Norvegica*. Bind 2: 1264–1300. 1978. Oslo: Norsk Historisk Kjelde-skrift-Institutt.
- VSD = *Vitae Sanctorum Danorum*. 1908–1912. M. Cl. GERTZ (udgiver). København: Selskabet for Udgivelse af Kilder til Dansk Historie (i kommission hos G.E.C. Gad).

Onlineudgaver

DD/DRB = *Diplomatarium Danicum*/*Danmarks Riges Breve*:

www.diplomatarium.dk

<https://text.dsl.dk/books/dipdan/>

Diplomatarium Norvegicum:

www.dokpro.uio.no/dipl_norv/diplom_felt.html

Svend Clausen, Mag.Art in History and BA in Litteraturvidenskab og Middelalderkundskab from the University of Copenhagen. He has worked with manuscripts a lot and published on a broad range of topics within Northern European and Scandinavian viking age, medieval and renaissance studies. He is currently working on the book *They Travelled Together from France: Cistercian Sources from Medieval Denmark* (e-mail: svendclausen@outlook.dk).